

12 Sisimiuni umiarsualivik

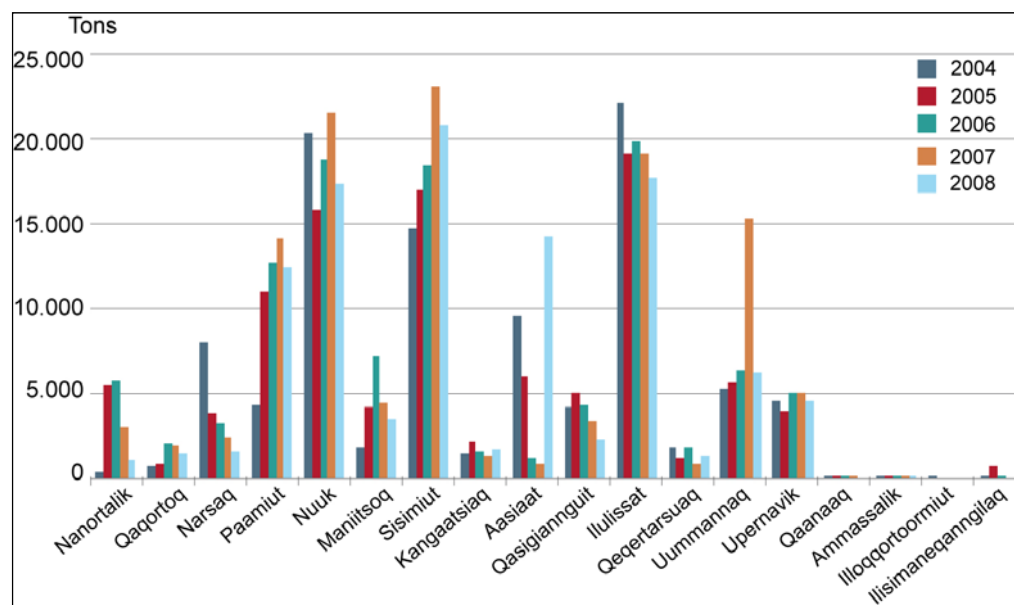
Sisimiuni umiarsualivimmi talittarfiit assigiinngitsunik siunertaqarfiusut arlaqarput, taakkununga ilaatigut aalisariutinut talittarfik (60 m), Imarpik ikaarlugu umiarsuarnut talittarfik (60 m), talittarfik usingiartarfik (50 m), pilersuinermtut talittarfik (20 m), umiarsuaaqqanut talittarfik (10 m) aamma angallatinut minnernut talinngasarfik (60 m), tak. Aamma ilusiliaq 12.2.1 & 12.2.2. Taakku saniatigut amutsiviusimasumi angallatinik iluarsaassisarfeqarpoq.

12.1 Maannakut pissusiusut

Kalaallit Nunaanni pissutsit malillugit Sisimiuni umiarsualivik angisuujuvoq, 2006-ip kingorna nunatsinni umiarsualivinni aalisakkanik qalerualinnillu, pingaartumillu raajanik tulaassiviusartunit annersaalluni, tak. ilusiliaq 12.1.1. Imarpik ikaarlugu umiarsuarnut talittarfik ullumikkut umiarsuarnit containerersortunut aamma aalisariutinut angisuunut atorneqarpoq.

Sisimiuni umiarsualivik RAL-ip umiarsuaanit containerersortunit, 700 TEU-t tikillugit usisinnaasunit taliffigineqarsinnaavoq, umiarsualiviullu nunataa containerinik 500 TEU-t tikillugit ilitsivigineqarsinnaavoq.

Ilusiliaq 12.1.1 Umiarsualivinnut assigiinngitsunut aalisakkat qaleruallillu tulaanneqartut, 2004 - 2008

Najoqqutarisag: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, Kisitsisitigut paasissutissaasivik.

Kalaallit Nunaanni pissutsit malillugit Sisimiuni umiarsualivik angigaluartoq, aalisariutinut taliffissaaleqineq pissutigalugu, pingaartumillu umiarsualivimmut umiarsuarnik containerersortunik aalisariutinillu – pingaartumik kilisaatinik angisuunik – ataatsikkut talissimasoqartillugu umiarsualivimmi pisinnaasatigut ajornartorsiuteqartoqarpoq. Pisinnaasatigut ajornartorsiuteqarnermi pingaartumik aalisariutit eqqorneqartarnerannut, RAL-illu umiarsuai containerersortut eqqorneqartannginnerannut, tullerijaaarinnissamut maleruagassat malinneqartut pissutaapput, pilersuineq aalisariutit sullinneqarnissaanit salliutinneqartarmat.

Umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisartut tikittarnerat

Imarpik ikaarlugu umiarsuarnut talittarfik aamma umiarsuarnit ilaasartaatinit, Kalaallit Nunaata kitaata sineriaata ilaanik sullissisunit aammalu umiarsuarnit sinersorlutik takornariartitsisartunit talissinnaasunit atorneqartarpoq. Umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisartut ilaat talinnissamut angivallaartarput. Taamaattoqartillugu – naak talittarfimmi inissaqaraluartoq – angallatit ikaartaatit atorlugit ilaasunik nunamut ikaassuisoqartarpoq. Takussutissiaq 10.2.4-mi takuneqarsinnaasutut 2008-mi umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisartut Sisimiunut tikittut 36-iusimapput. Taakku amerlanersaat Imarpik ikaarlugu talittarfimmut talissinnaasimapput.

RAL-ip umiarsuaataasa nassiussanik usillit tikittarnerat

2008-mi RAL usinik katillugit 75.000 m³-t missaanniittunik Sisimiut umiarsualiviannut tunniussisimavoq, ukiumilu tassani RAL-ip umiarsuai usinik assartorneqartussanik 148.000 m³-inik umiarsualivimmi tigussisimavoq. Sisimiut umiarsualivianiit aamma tassanngaanniit RAL aqqutigalugu nassiussat assigiinngissutaannut annertuumut – ataatsip missaaniikkaangat marloriaatinngortitsiviusumut – pissutaasoq pingaaneq tassaavoq, aalisariutit aalisakkanik qalerualinnillu, Sisimiuni suliarineqarsinnaasunik umiarsualivimmut tunniussisarnert, tamatumalu kingorna Sisimiuniit RAL-ip umiarsuai aqqutigalugit assartorneqartarnerat.

Aamma takussutissiaq 12.1.1-imi takuneqarsinnaasutut Sisimiuniit nassiussanik amerlassoorsuit nassiussaasarpit aalajangersimasumik nillissuseqartussat, pingaartumik aalisarnermit pissarsiarineqartartut. Aalisakkanut qalerualinnillu (pingaartumik raajanut) suliarineqartartunut tamanna atatikkaanni, Sisimiut aalisariutinut umiarsualivittut annertuumik atorneqartutut taaneqarsinnaavoq.

Takussutissiaq 12.1.1 Sisimiut umiarsualiviannut aamma tassanngaanniit usit RAL-ip umiarsuaanik assartorneqartut, 2008

Nassiussat suussusii	Sisimiut umiarsualiviannut		Sisimiut umiarsualivianniit	
	Annertussuseq (m ³)	Oqimaassuseq (tons)	Annertussuseq (m ³)	Oqimaassuseq (tons)
Nassiussat nalinginnaasut	39.494	15.740	8.639	2.596
Aalajangersimasumik nillissuseqartussat	13.923	5.585	95.088	43.432
Assartuussinermut atortut	11.231	992	42.979	172
Biilit, angallatit, entreprenørit maskiinaat	4.768	581	747	114
Nassiussat flatrack-it ^a	4.014	1.698	61	11
Allat	1.963	830	409	132
Katillugit	75.393	25.426	147.923	46.456

a. Usit nalinginnaanngitsunik angissusillit, amerlanertigut ISO containerinut ammasunut 20'-nut imaluunniit 40'-nut poorlugit nassiunneqartartut sinniintut naatsorsorneqarput.

Najoqqutarisaq: Regneark, 2008-mi usit amerlassusaannut paasissutissanik imalik, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap RAL-imit pissarsiarisaa.

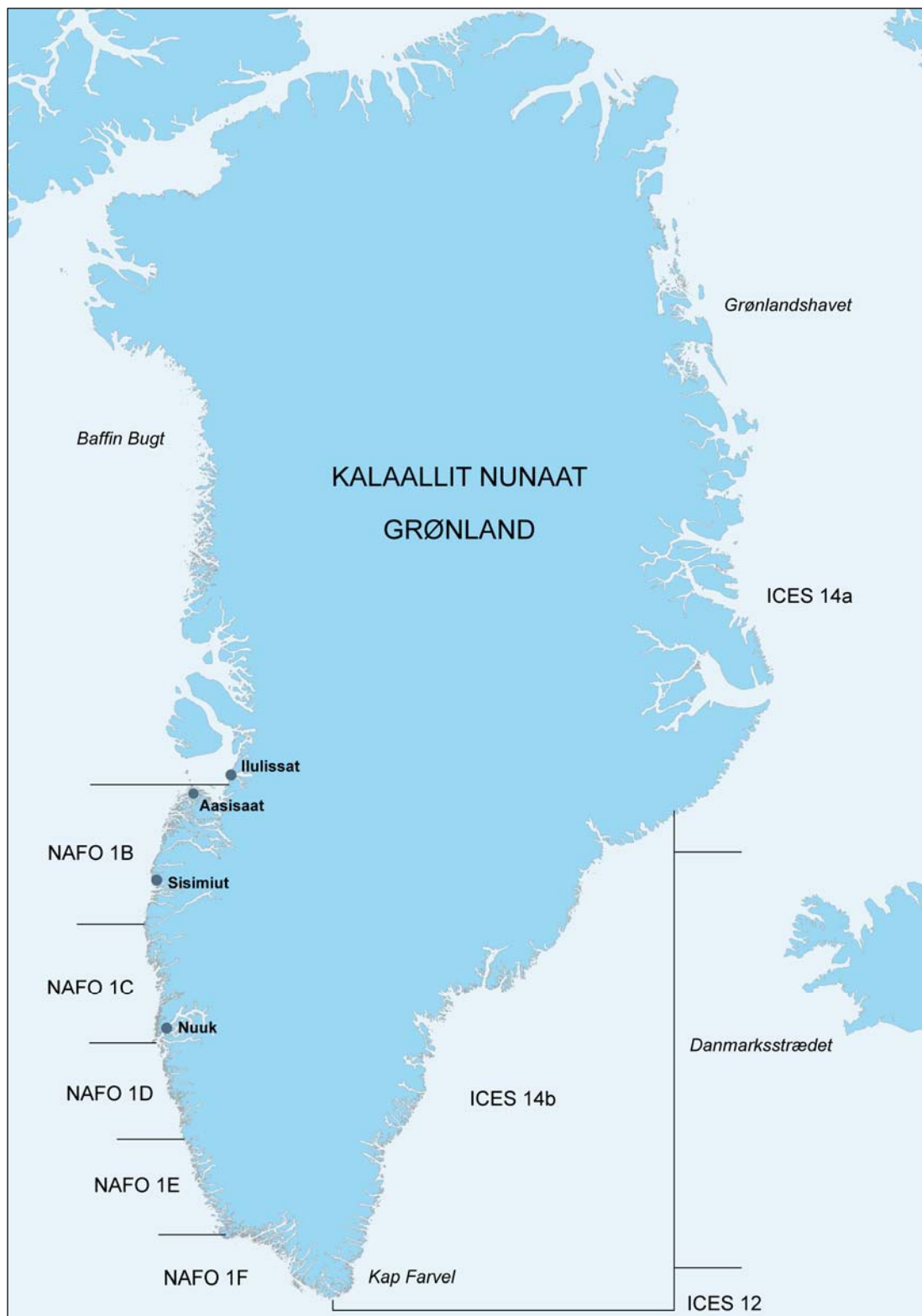
Assersuutitut taaneqarsinnaavoq, Sisimiut umiarsualiviannut nassiussat amerlassutsimikkut – m³-nut uuttorlugit – Nuup umiarsualivianut nassiussat amerlassusaannut naleqqiullutik pingajorarterutingajaasarmata, kiisalu Sisimiut umiarsualivianiit nassiussat amerlassutsimikkut – aamma m³-nut uuttorlugit – Nuup umiarsualivianiit nassiussat amerlassusaannut naleqqiullutik sisamararterutinik pingasunik amerlassuseqartarlutik. Umiarsualiviilli taakku atorneqarnerat assigiinngitsorujussuuvoq, Nuuk nassiussanut nalinginnaasunut akunnittarfittut umiarsualiviummat

angisooq, kiisalu Sisimiuni umiarsualivik annertunerusumik nassiussanut akunniffiusarani. Siusinnerusukkut ilaatigut Kangerlussuarmut nassiussat Sisimiut umiarsualiviannut akunnitsinneqartarput, kisiannili ullumikkut Sisimiut umiarsualiviat aqutigalugu nassiussanik akunnitsitsisarneq annikitsuaraavoq. RAL Aalborgimiit Nuuk aqqusaarlugu Kangerlussuarmut toqqaannartumik angallassisarpoq, aammalu avannamut nassiussat Aasiannut akunnitsinneqartarput.

Kisilisaatit tikittarnerat

Ilusiliaq 12.1.2-mi aamma ilusiliaq 12.1.3-mi ilaatigut Kalaallit Nunaata imartaa NAFO-p aamma ICES-ip susassaqrfinut agguarlugu, ilaatigullu taakkunani pisarineqartartut amerlassusaannut agguarlugu takutinneqarpoq.¹⁹⁹

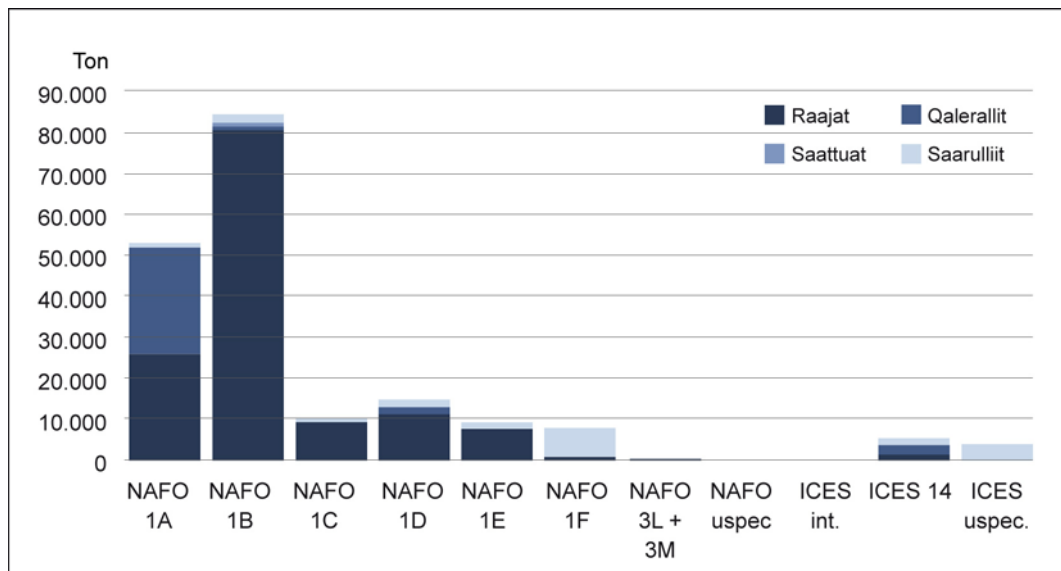
¹⁹⁹ NAFO tassaavoq "Northwest Atlantic Fisheries Organization". ICES tassaavoq "International Council for the Exploration of the Sea".

Ilusiliaq 12.1.2 Kalaallit Nunaata imartaata assinga, aqutsivinnut aamma aalisarfinnut nalunaarsorlugu: NAFO-p aamma ICES-ip susassaqarfii

Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, ukiumoortumik kisitsisitigut paasissutissanut isaaria 2010, <http://new.stat.gl/>.

Ilusiliaq 12.1.3 2007-imi Kalaallit Nunaanni uumasooqatigiinnit pingaarutilinnit pisat, NAFO-p aamma ICES-ip susassaqarfiinut agguarlugit

Nassuiaat: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmit ilisimatitsissutigineqarpoq, kisitsisit aalajangigallagaasut.

Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, ukiumoortumik kisitsisitigut paasissutissanut isaaria 2010, <http://new.stat.gl/>.

Ilusiliaq 12.1.3-mi takuneqarsinnaasuttut Kalaallit Nunaanni aalisarnerup annertunersaa Kalaallit Nunaata kitaani sumiiffinni NAFO 1A-F-ini ingerlanneqartoq, taakkunanngalu sumiiffiit NAFO 1A aamma 1B, Sisimiuniit avannamut inissisimasut atornerpaapput. Sisimiuni umiarsualivik ukioq kaajallallugu sikusanngitsuni avannarpasinnerpaammat (umiarsualivittut sikusanngitsutut taaneqartartoq), umiarsualivik taanna uumasooqatigiinnik pingaarutilinnik tulaassisarnermi pingaaruteqarpoq, tamannalu aamma ilusiliaq 12.1.1-imi takuneqarsinnaavoq.

Sisimiut umiarsualiviata aalisariutinut umiarsualivinnut attuumassuteqartunut allanut naleqqiullugu aalisariutinut umiarsualivittut misissuiffigineqarnerani pissutsit uku ilanngunneqartariaqarput:

- Sumiiffimmi 1A-mi aalisarnermi Aasiannut Ilulissanullu isorartussuseq Sisimiunut isorartussutsimit qaninnerussaaq.
- Sisimiut kitaani sumiiffimmi 1B-mi aalisarnermi Aasianni umiarsualivik, Sisimiuni umiarsualiviup saniatigut qinigassaasoq qaninnerussaaq. Umiarsualivinnut marluusunut taakkununga isorartussuseq assigiipajaaginnarpoq.
- Sumiiffimmi 1C-mi aalisarnermi Nuup umiarsualivianut isorartussuseq Sisimiuni umiarsualivimmu isorartussutsip assingipajaaginnarpaa.
- Sumiiffinni 1D-mi, 1E-mi aamma 1F-imi aalisarnermi Sisimiut aalisariutinut umiarsualivittut qaninnerpaanngisaannartussaavoq.

Tassalu sinerissap avataani aalisarfiusuniit aalisariutinut umiarsualivimmik allamik, Sisimiuni umiarsualiviup ungaseqataaniittumik qaninnerusumiittumilluunniit ornigassaquartuartaassaavoq.

Aalisariutit sumiiffinni taakkunani sullinneqarsinnaanerinit umiarsualivinni taakkunani pisinnaasat, pisallu ingerlateqqinneqarnissaminut suliareqqinneqassappata, taakkununga atatillugu aalisakkeriviit apeqqutaasartussaapput.

Kilisaatit sinerissamut qanittumi raajarniartut umiarsuup iluani tunisassioortuunngitsut, taamaattumillu pisaminik sikulersuisariaqartut amerlanertigut umiarsualivimmi qaninnermi tunisassiassat suliarineqarfissaannut tulattariaqartut, kiisalu kilisaatit avataasiorlutik raajarniartut tamarmik tunisassiorfeqaramik, umiarsualivimmut qaninnermut tulattariaqaratik umiarsualivinnut allanut ingerlasinnaapput. Periarfissaq taanna ilaatigut umiarsualivimmi qaninnermi pisinnaasanik ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu usingiaannissaq kinguaattooqqatillugu atorneqartarpoq, kilisaatip pisinnaasaata annertuup atorluarneqannginnissaa, umiarsualivimmut allamut sivilisunerusumik angalanissamit akisunerungaatsiarsinnaasarmat.

2010-mi kilisaatit arfinillit avataasiorluni raajarniarnermut atorneqarput, taakkulu saniatigut kilisaatit tallimat, aammattaaq tunisassioernermut atortullit sinerissamut qanittumi raajarniarnermut atorneqarlutik. Taakku saniatigut kilisaatit tunisassioernermut atortoqanngitsut 30-t sinerissamut qanittumi raajarniarnermut atorneqarput. Amerlassutsit eqqarsaatigalugit kinguariaujussuarnermut tamanna takussutissaavoq, tassami assersuutigalugu 2002-mi kilisaatit tunisassioernermut atortoqanngitsut 71-it sinerissamut qanittumi raajarniarnermut atorneqarsimapput. Taamatut kinguarianeq soorunami kilisaatit sinneruttut pisinnaasaasa annertunerunerannik pissuteqartutut isigineqassaaq.

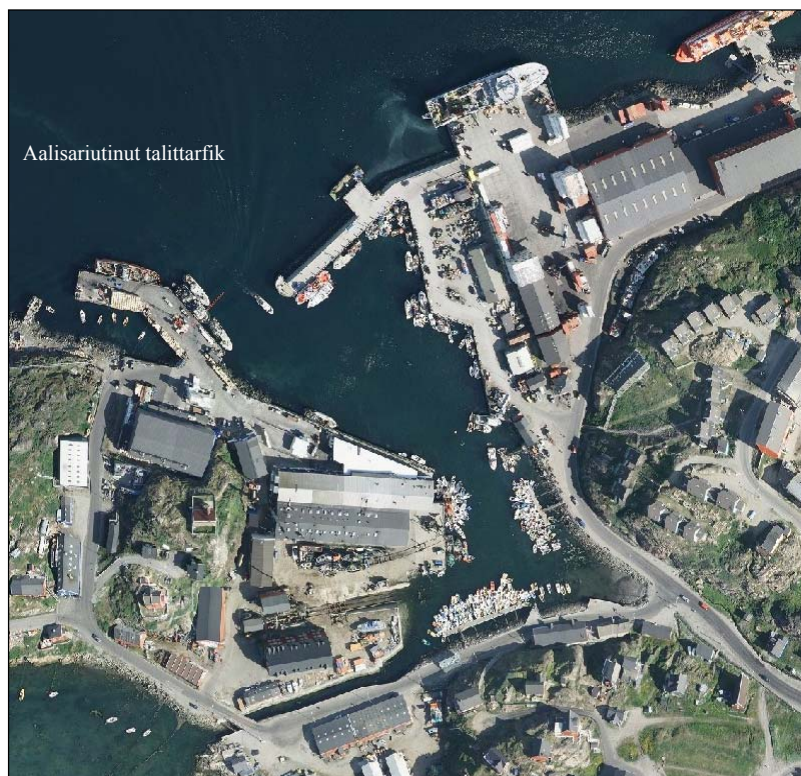
Aalisakkeriviit annerit marluk tassaapput Royal Greenland A/S aamma Polar Seafood A/S. Kisiannili Royal Greenland kisimi Sisimiuni aalisakkeriveqarpoq. Polar Seafood ilaatigut Nuummi Aasiannilu aalisakkeriveqarpoq.

12.2 Unammilligassat aamma pisinnaasanik annertusititsinissamut siunnersuutit

Umiarsualivimmi sullissisuusut akornanni pingaartumik aalisariutit eqqarsaatigalugit umiarsualivimmi pisinnaasanik ajornartorsiortoqamera isumaqatigineqarpoq. Pingaartumillu umiarsuaq containerersortoq aammalu aalisariutit/kilisaatit ataatsikkut umiarsualivimmut tikissimatillugit talittarfissaaleqinikkut pisinnaasat ajornartorsiorfigineqartarput.

Pisinnaasatigut ajornartorsiutaasut aaqqiiffiginarlugit aalisariutinut talittarfup kimmut (uuliamik tunitsivimmut ikaartarfimmiit) allineqarnissaa siunnersuutigineqarpoq, tak. ilusiliaq 12.2.1. Alliliinnermi umiarsuaq containerersortoq aammalu aalisariutit, taakkunungalu kilisaatit ilanngullugit, umiarsualivimmut ataatsikkut talissinnaalissapput, ullumikkullu taamaaliortoqarsinnaanngilaq.

Kiisalu suliaassami aamma umiarsualiviup nunataata qaqqamik qaartiterinikkut, kiisalu aqqusernup pioereusup tallineqarneratigut umiarsualivimmut containerersorfiusumut pioereusumut aqquserniornikkut containerersornermut il.il. atugassanngorlugu allineqarnissaa pineqarpoq.

Ilusiliaq 12.2.1 *Sisimiuni umiarsualivik*

Najoqqutarisaq: <http://dk.nunagis.gl/>

Ilusiliaq 12.2.2 Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissaanut siunnersuutip titartagartaa.

Najoqqutarisaq: Namminersornerullutik Oqartussat 2006. Umiarsualivinni alliliinissaq pillugu nassuiaat. Nuuk, 2006-imi maajimi.

Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissaanut periarfissat takorluukkallu kingullermik nalunaarusiami *Sisimiut umiarsualiviat. Ineriartortitsinissamik takorluukkat*, 2010-mi oktobarimeersumi nassuiaatigineqarput.²⁰⁰ Nalunaarusiami ineriartortitsinissamut takorluukkat misissuiffigineqartut pingaarnersiorlugit imatut tunngavilersorneqarput:

”Umiarsuit nassiussanik assartuisut, kilisaatit, umiarsuit takornarissanik angallassissutit uuliamillu misissuinnermi umiarsuit atukkat, 2000-ip aallartinneraniit ukiuni siullerni qulikkaani Sisimiuniit Asiaat Nuullu umiarsualiviinut ingerlaqqiinnartariaqartarsimapput, taakkumi Sisimiut umiarsualiviannut sanilliullugit inissaqarluarnerummata.

Sisimiut umiarsualiviani inissaqannginnerup kingunerisarpaa, umiarsuit nassiussanik assartuussisut, kilisaatit, umiarsuit takornarissanik angallassissutit uuliamillu misissuinnermi umiarsuit atukkat 200-300 kilometerinik ingerlaqqinnissaminut pisariaqanngitsumik aningaasartuuteqanngikkaluarput, Sisimiut Umiarsualivianni naammattumik inissaqartuugalurunik.”, Rambøll Kalaallit Nunaat (2010, qupp. 4).

²⁰⁰ Rambøll Kalaallit Nunaat-nit suliarineqartoq.

Tamanna tunngavigalugu alliliinissamut periarfissat misissuiffigineqartut immikkoortunut pingasunut avinneqarput, 2010-mi akit malillugit sanaartornermut aningaasartuutitassaat ilanngullugit:

- Immikkoortoq 1: aalisarnermut/suliffissuaqarnermut talittarfiup 56,5 mio. koruunit nalinginut tallinissaa.
- Immikkoortoq 2: aalisarnermut/suliffissuaqarnermut talittarfiup aamma Imapik ikaarlugu umiarsuarnut talittarfimmut 77,4 mio. koruunit nalinginut attavilernissaa.
- Immikkoortoq 3: Imapik ikaarlugu umiarsuarnut talittarfiup 111,4 mio. koruunit nalinginut allineqarnissaa.

Taamaalilluni immikkoortuni pingasuusuni aningaasaliissutit katillugit 245,3 mio. koruuniussapput.

Nalunaarusiami inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut saniatigut iluaqutissat missiliorneri skema 12.2.1-imi eqikkarneqarput.

Siusinnerusukkut misissuinerusarsimasuni immikkoortoq 1, tassalu aalisariutinut/suliffissuarmut talittarfiup – amerlanertigut taamaallaat aalisariutinut talittarfimmik taaneqartartup – allineqarnissaa, taassumalu nunataa aallunneqartarsimavoq.²⁰¹ Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnera taamaallaat immikkoortoq 1-imut tunngasuvoq, tassanilu talittarfik 100 m-it missaannik talliniarneqarpoq, nunataalu alliliinissamut annertuumik periarfissalerlugu sananiarneqarluni. Paasissutissat pigineqartut malillugit taakku Sisimiuni umiarsualivimmik alliliinissamut annertusititsinissamullu siunnersuutit annertoqatigaat.²⁰²

²⁰¹ Aalisarnermut/suliffissuaqarnermut talittarfik ilusiliaq 12.2.1-imi – taamatullu siornatigut nalunaarusiaasarsimasuni – aalisariutinut talittarfimmik taagorneqarpoq. Taaguut taanna matuma kinguliani atorneqassaaq.

²⁰² Ilaatigut takuuk: Namminersornerullutik Oqartussat 2003. *Umiarsualivinnik alliliinissanut siunnersuutit inuiaqatigiit aningaasaqarneranni naliliiffigineqarnerat*. Umiarsualiviit pillugit suleqatigiissitamit suliarineqartoq. 2003-mi novembarimi.

Skema 12.2.1 Sisimiuni umiarsualivimmi alliliinermi immikkoortunut pingasunut atatillugu inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluanaarutissat. Mio. kr.

Immikkoortoq 1-ip kingorna:	
Sisimiut umiarsualivittut tunngaviusutut annertunerusumik atorneqarnerani sulisut paarlaattarnerinut sipaarutissat, kilisaatit 20-t/ukiumut sisamariarluni	1,80
Sisimiut saniatigut umiarsualivimmut allamut angalanermi piffissap sivikinnerusup atorneqarnerani sipaarutissat. Ukiumut 50-eriarluni	5,00
Immikkoortoq 1-ip kingorna sipaarutissat, katillugit	6,80
Immikkoortoq 2-p kingorna:	
Royal Greenland-ip aamma Royal Arctic Line-p akornanni tunisassiassanik aamma tunisassianik naammasseriikkanik assartuussinermi sipaarutissat	1,20
Najukkap iluani assartuussinermi tunisassiassat annaasat ikilinerat	0,40
Kilisaatinik usingiaasarnermi pitsanngorsaarnermi annertuseriaatsit	0,50
Kilisaatit uninngasarnerisa sivikillinera	0,25
Immikkoortoq 2-p kingorna sipaakkat ilassutissaat, katillugit	2,35
Immikkoortut tamarmik:	
Saniatigut isertitanut sunniutit, immikkoortuni pingasuusuni tamani	10,00
Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluanaarutissat, immikkoortuni pingasuusuni tamani katillugit	19,15

Najoqqutarisag: Rambøll Kalaallit Nunaat (2010, qupp. 30).

Sisimiuni innuttaasut 5.500-ngajaallutik nunatsinni illoqarfiit annersaata tulleraa. Immikkoortorlu 12.1-imi takutinneqartut, Sisimiuni umiarsualivik 2006-ip kingorna nunatsinni aalisakkanik qalerualinnillu, pingaartumillu raajanik tulaassiffiusartuni annersaasimavoq. Tamatumunnga atasumik nassiussat aallarunneqartartut – m³-nut uuttorlugu – Sisimiut umiarsualivianniit aallarunneqartartut Nuup umiarsualivianit aallarunneqartartunut sanilliullutik sisamararterutit pingasut missaannik amerlassuseqartarput.

Taamatulli inissisimaannarsinnaanersoq apeqquserneqartariaqarpoq, tassami tamatuma naliliiffigineqarnerani aamma pisinnaasat amigarnerat imminerminni umiarsualiviup pingaarteqassusianik annikillitseqataasarnera soorunami ilaatinneqartariaqarpoq.²⁰³ Oqaatigineqareersutut Royal Greenland Sisimiuni aalisakkeriveqarpoq. Sisimiut umiarsualivianni pisinnaasat annikitsuunngitsumik ajornartorsutigineqartut, ingerlatseqatigiiffimmiit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut ilisimatitsissutigineqarpoq. Tamanna qaqutiguinnaq ullut unnuallu uninngaffiusut ilaneqartariaqarnerinik kinguneqartarmat, kilisaatit raajarniartut umiarsualivik suleqatigalugu pilersaaruserluartarnerat tamatumunnga pissutaasarpoq.²⁰⁴ Assersuutigalugu tikittarnerit talittarfimmi inissaqalernissamut kinguartinneqartarput, tassanilu aamma unnuakkut talittarneq ilaatinneqarluni. Tamatumattaq kingunerisaanik umiarsuit ulikkaanngikkaluartulluunniit

²⁰³ Tassalu kilisaatit avataasiorlutik raajarniartut angisuut ullormik unnuamillu ataatsimik kinguaattoorneranni – ullormi unnuamilu ataatsimi uninngaqqinneranni – aningaasartuutaasartut allanngorartut 250.000 koruunit tikillugit amerlassuseqarsinnaasut matumani aalajangerneqarpoq.

²⁰⁴ Uninngasarnerup sivitsuutissaasa skema 12.2.1-imi 0,25 mio. koruuniinnarnik saniatigut aningaasartuuteqarfiusussatut missiliorneqarnerani tamanna takutinneqarsinnaavoq. Taanna akunnaallisarlugu kilisaatit avataasiorlutik raajarniartut angisuut uninngasarnerisa ullormik unnuamillu ataatsimik ilanissaasa nalingaat.

umiarsualivimmut talittarput. Taamaattoqartilluguli ingerlatseqatigiiffik qanoq amerlatigisunik aningaasartuuteqartarnersoq pillugu Royal Greenland naatsorsugaqanngilaq missiliugaqarsimanani luunniit. Polar Seafood A/S – nunatsinni aalisakkerinermi ingerlatseqatigiiffiit annersaata tullia – Sisimiuni aalisakkeriveqanngilaq, kisiannili ilaatigut Nuummi aamma Aasianni peqarluni. Ilaatigut tamanna pissutaalluni Polar Seafood-ip kilisaatai 2010-mi 2009-mut sanilliullugu Sisimiunut talittartut ikinnerupput²⁰⁵.

Rambøll Kalaallit Nunaat-ni (2010) erseqqissaatigineqarpoq, aammattaaq matumani kapitali 10-mi takuneqarsinnaasutut, Sisimiut amerlassutsimikkut Ilulissanut Kangerlussuarmullu tulliullutik umiarsuarnit sinersorlutik takornariartitsisartunit tikinneqarsimasut. Tamatumunnga atatillugu erseqqissaatigineqarpoq, inuiaqatigiit kalaallit aningaasaqarneranni umiarsuarnit sinersorlutik takornariartitsisartunit tikittartunit pissarsiaqarfiunerpaasartut tassaasut, umiarsuit ilaasunik aamma/imaluunniit inuttanik Kalaallit Nunaanni paarlaassisartut. Tamanna annertunerusumik Kangerlussuarmi pisarpoq. Aamma takussutissiaq 10.2.4-mi takuneqarsinnaasutut umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisartut ukiuni kingullerni siuariangaatsiarsimapput, tamannali taamaallaat nunarsuaq tamakkerlugu aningaasakilliornermit akimmisinneqarsimavoq. Tassalu Kangerlussuaq nunap iluani Imarpik ikaarlugu timmisartunut mittarfittut qitiusutut ingerlatiinnarneqassappat tamanna Sisimiunut annertuumik periarfissarissaartitsisinnaavoq.

Maannakkorpiak Kalaallit Nunaata imartaani uuliasiorluni gassisiorlunilu misissuinissamut qalluinissamullu kisermaassisussaataaaffilimmik akuersissutit 20-iupput, tak. kapitali 3. Tamatumunnga atatillugu suliaqarnermi atortunik, inuttanik, taquassanik il.il. nassiussuisarnissamut umiarsualiviit aallaaviusussat pisariaqartinneqarput. Umiarsualiviit aallaaviusut aningaasartuutit ikilisarniarlugit akuersissuteqarfiusuni qilleriveqarfinnut sapinngisamik qanittumiittussaapput. Sisimiut sinerissap avataani suliaqarfinnut umiarsualivittut qitiulersinnaavoq, imaluunniit tamatumunnga atatillugu umiarsualivittut pingaanginnerusutut inissisinnaalluni. Periarfissaq taanna aamma Rambøll Kalaallit Nunaata nalunaarusiaani allassimavoq.

12.3 Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissat

Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnerani inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissat tassaapput, aappaatigut nutaamik sanaartornermut aningaasartuutissat, kiisalu nutaamik sanaartukkap ingerlanneqarnerani ingerlatsinerimut aserfallatsaaliuermullu aningaasartuutissat, aappaatigullu iluanaarutissat, maannakkut taamatullu siunissami pisinnaasatigut ajornartorsiutit peerneqarnerini anguneqarsinnaasut. Oqaatigineqartut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap, matuma kinguliani annertunerusumik tunngavilersorneqartut, umiarsualivimmik alliliinissamut siunnersuusiornermi immikkoortoq 1, Rambøll Kalaallit Nunaat-nit titartarneqartoq (2010) kisiat isumaliutersuutitut aalajangersimasunut ilaattippaa. Tassunga atatillugu sanaartornermissamut missingersuutit 56,5 mio. koruuninik naleqarput.²⁰⁶ Takku saniatigut ukiumut ingerlatsinerimut

²⁰⁵ Polar Seafood ilisimatitsivoq kilisaatit 2009-mi Nuummi 45-eriarlutik aammalu Sisimiuni 17-eriarlutik usingarsimasut. 2010-mi novembari tikillugu takkununga kisitsisini Nuummi 42-eriarlutik aammalu Sisimiuni pingasoriarlutik usingarsimapput.

²⁰⁶ Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit oqaatigineqassaaq, sanaartugassamut missingersuutit taakku nalorninartortaasut annikitsutut oqaatigineqarsinnaanngimmata. Namminersornerullutik Oqartussat 2003-mi, *Umiarsualivinnik alliliinissamut siunnersuutit inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu naliliiffigineqarnerat*, Nuummi umiarsualivik pillugu suleqatigiissitamit 2003-mi novembarimi suliarineqartoq malillugu sanaartornermut aningaasartuutissat 2003-mit akit tunngavigalugit 70 mio. koruuninut, tassalu 2010-mi akit malillugit 86 mio. koruuninut missiliorneqarput..

aserfallatsaaliuinemullu aningaasartuutit amerlissutissaat, Isumalioqatigiissitap sanaartornermut akiusup 2%-iinut missiliugai ilaapput.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnerata imminut akilersinnaanissaanut nalornissutaasoq annerpaaq sipaarutissatut taaneqartunut atasuuvoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap ataatsimut isigalugu isertitassat amerlissutissaannut periarfissanit taamatullu sipaarutaasinnaasunit iluaqutissanik ilaatinneqartunik mianersortumik missiliuinerit tunngavigai. Tamatuma saniatigut iluaqutissat, suliassanut aalajangersimasunut tutsissallugit ajornakusoortorujussuit Isumalioqatigiissitap misissuinermini pingaarnerpaatut toqqaannartumik ilaatinngilai. Tassalu kapitai 10-mi sinerissap avataani suliassaqaqfinnit atortunit, umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisarnerannit aammalu nunanit allaniit kilisaatinik usingiaanermit iluanaarutaasinnaasut umiarsualivinnut aalajangersimasunut tutsinneqannginnerat aammalu tutsinneqarsinnaannginnerat nassuiaateqaqfigineqarpoq - pingaartumik maannakkut ilisimasat tunngavigalugit.

Taamatut periaaseqarnek periarfissanut arlalinnut kisitsisitigut paasissutissiisinnaasoq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap eqqumaffigaa. Taamaattumik Isumalioqatigiissitap pisuni marlunni periaaseq mianersortorujussuaq taanna saneqqussimavaa. Pisup aappaa Ilulissani mittarfiup pioreersup 1199 m-inut tallineqarsinnaaneranut tunngasuvoq, tassanilu siunissami takornariaqarnermi ilimagineqarsinnaasut ilisimaneqanngitsullu pingaarutilittut inissinneqarput. Pisup aappaa Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissarpiaanut tunngasuvoq.

Siunissamut piffissaliussap ukiunut 25-nut aalajangerneqarnera, aammalu ataatsimut isigalugu naatsorsuineri ernialiussanut 4%-it atorneqarnerat pissutigalugit inuiaqatigiit aningaasaqarneranni ukiumut 3,4 mio. koruunit iluanaarutaasartussaammata – ukiumiit ukiumut pissarsiasaviit assigiinnissaat tunngavigalugu – taakku immikkoortup 1-imi suliassap saqqummiunneqartup imminut akilersinnaanissaanut naammassapput.

12.4 Naliliineq

Skema 12.2.1-imi takuneqarsinnaasut Rambøll Kalaallit Nunaat (2010 naliliivoq, immikkoortoq 1-ip naammassineqarnerani sipaarutissat toqqaannartumik suliassaqaqfinnut tutsinneqarsinnaasut kisiisa eqqarsaatigalugit 6,8 mio. koruunit pissarsiarineqarsinnaasut (kilisaatini raajarniartuni inuttanik taarsiisarnermi sipaarutisat 1,8 mio. koruunit, aamma piffissap angalaffiusup annikillinerani sipaarutissat 5 mio. koruunit). Naatsorsuutigisat taakku tunngavigineqassappata, immikkoortoq 1-ip inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaanera ersarippoq.

Kisiannili Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap piffissaliussap isumalluutillu atugassiissutigineqartut iluanni paasissutissanut taakkununga tunngaviusut uppersartissinnaasimanngilai, tassungalu atatillugu oqaatigineqassaaq Rambøll Kalaallit Nunaata nalunaarusiaa aatsaat novembarip naanerani Isumalioqatigiissitamut saqqummiunneqarsimammat.

Oqaatigineqareersutut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, pingaartumik Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissaanut siunnersuutini immikkoortoq 1-ip inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminut akilersinnaassasoq ilimanaateqartorujussuuvoq.

Taamaattumik matuma siuliani allasimasat tunngavigalugit Isumalioqatigiissitamit inassutigineqassaaq, suleqatigiissitamik sulinasuurtussamik, Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissaanut siunnersuutit, soorlu maleruagassat Isumalioqatigiissitap Nuummi umiarsualivimmut containerersorffiusumik nutaamik sanasinnaanermut atorsimasai malillugit, inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaassutsimik misissuinermik

saqqummiussinissamik suliakkerneqartussamik pilersitsisoqassasoq. Isumalioqatigiissitap tamatumunnga atatillugu oqaatigissavaa, tamatumunnga atatillugu pissutsit, Isumalioqatigiissitap misissuineranut toqqaannartumik ilaatinneqanngikkaluartut ilanngunneqarnissaat pisariaqarsinnaammat. Minnerunngitsumik sipaarutaasinnaasut/iluanaarutaasinnaasut, Isumalioqatigiissitap isumaa malillugu tunngavilersorneqartariaqartut eqqarsaatigalugit, umiarsualivinni sullissit pingaarnert, soorlu Royal Arctic Line-miit aamma Royal Greenlandimiit aallartitat suleqatigiissitamut taamaattumut ilaatinneqarnissaat pissusissamisuusaaq.

Sisimiut umiarsualiviat 2006-ip kingorna nunap iluani aalisariutinut talittarfiit annersarilerpaat. Aamma ukiuni kingullerni ineriartornerup nassatarisaanik aalisarfiit pingaarnert avannarparsimapput, taamaattumillu umiarsualiviit avannarpasinnerusut aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermut pingaaruteqarnerulersimapput, taakkunungalugu aamma Sisimiut umiarsualiviata pingaaruteqassusia ilaavoq. Unammillernermi pissutsit atorneqartut tunngavigalugit aalisariutit usilersornermut usingiaanermullu atatillugu sapinngisamik pitsaanerpaamik aningaasartuutitigullu akikinnerpaamik sullinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamatuttaaq Isumalioqatigiissitaaq naliliivoq, aalisariutit sullinneqarnerat paasiniaanerup ingerlateqqinneqarnerani pingaarutilittut inissinneqartariaqartoq, pingaartumik nunap iluani Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfiup qitiusup Kangerlussuarmiit Nuummot nuunneqarsinnaanera sulii aalajangerneqarsimatinnagu. Tamatumunnga atatillugu kilisaatit sinerissamut qanittumi aalisartut ikiliartornerat, kiisalu aalisariutit allat amerlassutsimikkut pisinnaasamikkullu ineriartornerat ilaatinneqartariaqarput.

Kangerlussuaq nunami Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfittut attatiinnarneqassappat, tamanna Sisimiuni umiarsualiviup allineqarneranut atatillugu immikkut pingaarutilittut inissinneqarnissaa aamma soqutiginaateqarpoq.

Matuma siuliani allassimasunut aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissaanut siunnersuutini taamaallaat immikkoortoq 1-imik misissuiffigineranut pissutaapput.